

Oljupengar mugu brúkast skynsamt

– Tað er ov seint , tá ið oljan er farin at renna, at taka kjakið upp, hvørt vit skulu hava oljukekkar til fólkíð, ella um pengarnir skulu nýtast til nakað ávíst, ella um teir yvirhøvur skulu nýtast. Vit eru framvegis ikki komin til eina politiska semju um hasi tingini, og tað ræðir meg segði Anita á Friðriksmørk, tingkvinnna úr Tjóðveldisflokkinum, tá uppskot til 2. útbjóðing til leiting eftir kolvetni varð til viðgerðar í tinginum.

2. ÚTBJÓÐING

Jan Müller

– Tíðin rundan um 1. útbjóðingarumfar var bjartskygd. Fíggarligu-, vinnuligu- og sjálvbjargnis- útlitini vóru í hæddini. Gitingar um oljuríkidømi og hugskot um, hvussu vit sum frægast handfóru hesar øgiligu pengar, sum kundu væntast at floyma inn yvir okkum, vóru javnan havdar á lofti. Og øll minnst vit prátið um búskapargrunnin, oljukekkarnar osfr. segði Anita á Friðriksmørk og vísti víðari á, at bjartskygni var so stórt, at fólk eisini fóru at ræðast hetta ókenda økið, sum koma skuldi. Var hetta ein hóttan imóti máli okkara og mentan, fór hetta ikki at avskepla sosialu umstøðurnar, fór hetta at avskepla búskapin, og hvat við húsa-prisinum osfr spurdi tingkvinnan og vísti til, at toppurin av bjartskygnum var ivaleyst, tá úrslitið hjá Ameraða Hess varð kunngjørt - um, at teir í sambandi við boringar høvdu borið við nakað, sum líktist einum oljufundi í rakstrarverðum nøgdum. Hóast øll møgulig fyrivarni, játtaði landsstýrismaðurin hesum.

Anita á Friðriksmørk, tingkvinnna heldur, at vit longu nú eiga at gera okkum greitt, hvussu vit ætla at brúka møguligar inntøkur frá oljuvinnuni

Anita á Friðriksmørk, tingkvinnna heldur, at vit longu nú eiga at gera okkum greitt, hvussu vit ætla at brúka møguligar inntøkur frá oljuvinnuni

á tí olju, sum liggur djúpt niðanfyri basaltfláirnar tung at fáast við, so tað skulu nógvar tunnur til, aðrenn tær kunnu forsvara tær milliardaupphæddir, tað koster millardir frá vásti hon á.

Og tann ljósa síðan av vónunum um oljufund er so m.a. tað, at tær fáu boringarnar sum hava verið, hava allar verið í Judd-bassenginum, sum um hugt verður eftir kortinum er rættliga avmarkað í vídd. Og orsøkin til, at man hevði so positivar vónir um júst tað økið, var sjálvandi tí, at tað var har, at man hevði so góð úrslit frá grannanum bretskumegin at byggja okkara vónir á.

Clair og vit

Nú latið verður upp fyri 2. útbjóðingarumfari er týðingarmikið, at altjóða oljufeløgin fáa so stóran áhuga

fyri føroyska landgrunninum sum møguligt.

Anita á Friðriksmørk vísti til tað, sum varð komið fram á Oljutinginum, nevniliga "at fleiri øki á landgrunninum siggja áhugaverd út og er ikki ómøguligt at gera heilt stór fund, eitt nú fund, sum líkjast tí risastóra Clairfeltinum vestan fyri Hetland".

Hon helt hesar samanberingar við Clair økið vera áhugaverdar fyri umheimin. Tí tað, sum í fyrstu atløgum kann virka frástyrtandi fyri útlendsku feløgin, eru vánaligu úrslitini frá 1. útbjóðingarumfari, sum gott og væl er komið í helvt, men ein slík samanbering sum tann við Clair-økið kann so hinvegin virka attraktiv fyri somu feløg.

– Tí hvussu er og ikki, so eru tey vánaligu úrslitini higartil frá einum rættliga avmarkaðum umráði á føroyska landgrunninum. Og

eiga vit at ansa eftir, at vit ikki generalisera restina av feltinum út frá tí litla øki, sum royndir eru gjordar í.

Tingkvinnan nam so eisini við stóra búskaparliga vøksturin um allan heim, sum hevur økt um eftirspurningin eftir kolvetni. – Tað hevur víst seg, at samsvor er millum búskaparligan vøkstur í heiminum og vøksturin í eftirspurningin- um eftir orku. Og tað, sum ger, at vit framvegis eiga at verða virkin í oljuvinnuni júst nú, eru tær umkringliggjandi umstøðurnar, sum eru galdandi fyri tíðina, og sum gera, at um vit ikki eru við nú, so kunnu vit leggja sjóvarfallið av okkum. Umstøður hugsað verður um eru t.d. oljuprisurin og olja sum orkukelda.

Hvat oljuprísi viðvikur, so er prisurin á oljuni rættliga hogur fyri tíðina, og hevur verið tað leingi. Hóast hann kann verða

rættliga skiftandi. Hann liggur, sum er millum 25 og 40 dollarar fyri tunnuna. Og so leingi hann er oman fyri 20 dollarar kann tað loysa seg hjá oljufeløgum at royna á so truplum øki sum á tí føroyska. Tann dagin oljuprisurin fer niður um t.d. 12 dollarar fyri tunnuna, so verður ikki hildið, at tað loysir seg hjá oljufeløgum at royna á so truplum øki, sum tí eystan fyri Føroyar.

Sum lið í royndunum m.a. at spjaða fíggarliga váðan út um heimn hava oljufeløgin eisini áhuga fyri okkara øki, hóast vit-anin um jarðfrøðina, og vónirnar um oljufund enn eru ivasom.

Alternativar orkukeldur

Anita á Friðriksmørk nam síðani við aðrar umkringliggjandi umstøður, sum

hugsað verður um, og sum hava týðning fyri, at vit ikki leggja sjóvarfallið av okkum, eitt nú hvussu leingi oljan er ein áhugaverd orkukelda. – Uppá stutt sikt er neyvan nakar vandi fyri, at oljuáhugin verður burtur. Men hvat fer at henda innan tey næstu 50 til 100 árin, vita vit lítið um at siga. Men tað er onki, sum tíður uppá, at tað tey næstu nógvu árin verður annað, sum kemur at verða dominerandi innan orku enn olja. Serliga tá ið talan er um ta ferðslu, sum koyrir, flýgur og siglir um heimsins vegir, høv og loftrúm. Men vit vita so eisini, at tað leingi hevur verið granskað í møguleikanum at finna umhvørvisvinarligari orkukeldu enn olju, og harafturat so endurvinnur oljan seg ikki sjálv, hon er eingangs, um eg so má siga. Men tað er ongin ivi um, at menningin innan orku fer at finna aðrar útvegir og sum kemur at avloysa oljuna.

Ávirkan á samfelagið av oljuvinnuni

Framsøgukvinnna Tjóðveldisflokksins kom so eisini inn á tann týðning oljuvinnan kann hava fyri samfelagið, vinnulívið, mentanina, búskapin osfr.

– Í fyrstu atløgum kann man freistast til at spyrja, um hetta alt ikki er væl og virðuliga útdebaterað frá tíðini rundan um byrjanina av 1. útbjóðingarumfari.

Men hvussu hevur so roynst eftir 1. útbjóðingarumfar? Eg haldi, at um vit hugsa okkum um so hevur umframt teir beinleiðis pengar, sum oljufeløgin hava lagt eftir seg í royalty og øðrum skatti, eisini verið positiv menning hjá nøkrum fyritekum her á landi.

Tak t.d. Atlantic Airways. Tey eru eitt felag, sum hevur verið við frá byrjan í sambandi við oljufyrirreikingar. Og hava tilrættað talg flutning millum Aberdeen og Føroyar og eisini millum Føroyar og oljuboripallarnar. Hetta er eitt dømi um, at reglurnar sambært kolvetnislóginu og standard-loyvinum hava virkað. Og tað er ongin ivi um at virksemi hjá Atlantic Airways í oljuvinnuni seinastu árin hevur viðfært, at kappingar-førið hjá teimum er munandi betrað og er komið á eitt so mikið høgt støði, at tey fyri kortum vunnun kontraktina við Statoil í Norðurnoregi.

Og hon nevndi eisini aðrar fyritekur, sum hava fingið ein leiklut í oljivinnuni t.d. Thor í Hósvík,

reiðarlið hjá Ásmund Justinussen, heilsólana hjá Poul Hansen, og so eisini Runavíkarhavn.

Rós

Tingkvinnan í størsta andstøðuflokkinum helt eisini, at tað kann sigast teimum til rós, sum hava lagt hetta uppskotið til rættis. Uppskotið er upplýsandi og svarar nógvum av spurningum. Tað má tí eisini sigast at verða í lagi, tá fyrisitingin hevur valt at lata fyriliggjandi uppskot verða svar upp á tað krav í grein 44 í lógini um kolvetnisvirksemi, sum sigur, at ein frágreiðing um oljувirksemi skal leggjast fyri tingið annað hvørt ár tvs. eisini í 2004.

Lógarteksturin, sum fyriliggur er neyvt tann sami sum hann varð orðaður til 1. útbjóðingarumfar. Burtursæð frá grein 5 í tí fyrra uppskotinum, har loyvis-havarar kundu søkja um tver tíðarfreistir 6 ella 9 ár. Og í grein 23, har dentur verður lagdur á, at um fleiri feløg søkja saman, í einum samtaki, so samábyrgjast hesi fyri endurgjald og skaðabøtur. Kann hugsast at hetta er lagt afturat í hesum lógarteksti, tí man ikki hugsaði um tann møguleikan, at fleiri feløg gingu saman, tá lógarteksturin var fyrireikaður til 1. útbjóðingarumfar.

Oljupengarnir

Anita á Friðriksmørk helt fyri, at tað vera øgilig tøl, um stór felt sum Clair verður funnin við Føroyar. Clairfeltið sigst at rúma um 6 milliardir tunnir. Siga vit so at ein tunna kostar 20 dollarar, so vilja hesar 6 milliardir tunnirnar geva eitt virði á 120 milliardir dollarar ella 750 mia kr. Sum Clairfeltið er vert í okkara pengum.

– Hesi øgiligu tøl gera, at vit eiga at skunda enn meira undir at koma til eina semju um, hvat vit gera við møguligt avkast frá eini oljuvinnu. Tað er ov seint, tá ið oljan er farin at renna at taka kjakið upp, hvørt vit skulu hava oljukekkar til fólkíð, ella um pengarnir skulu nýtast til nakað ávíst, ella um teir yvirhøvur skulu nýtast. Vit eru framvegis ikki komin til eina politiska semju um hasi tingini og tað ræðir meg. Í samgonguni í løtuni situr t.d. ein flokkur sum meinat at rentuavkastíð frá eini møguligari oljuvinnu skal umsetast til oljukekkar til fólkíð.

Tjóðveldisflokkurin visir hinvegin á, at tað er

ábyrgdarloysi, og at vit heldur eiga at brúka eitt ávíst prosenttal av rentuavkastinum til at útbyggja infrastrukturin, og í aðru atløgum at brúka ávíst prosenttal av rentuavkastinum til at útbyggja sosialu skipaninar og útbúgvingarverkíð.

Tvs at vit í fyrstu atløgum seta oljupengarnar í ein búskapargrunn so eisini eftirkomarar okkara fáa gagn av hesum. Og í aðru atløgum eiga teir pengar, sum verða brúktir, at verða brúktir soleiðis, at hetta eisini kemur komandi ættarliðum til góðar. Oljuríkidømi er virði, sum ikki bara vit, sum nú liva, skulu hava gagn av. Oljan verður tikin úr tí náttúru, sum vit onga æru hava í at hava framleitt, úr tí náttúru, sum eftirkomarar okkara eisini skulu hava gagn av.

Búskaparpolitiskar avgerðir hesum viðvíkjandi kunnu hava týðning langt fram í tíð og ávirka búskaparligu umstøðurnar hjá komandi ættarliðum munandi. Tað er okkara avgerð um, hvussu vit vilja handfara eitt møguligt oljuríkidømi, sum kann verða avgerandi fyri, hvussu okkara eftirkomarar verða fyri búskaparliga og hvussu teirra kappingar- og framleiðsluførleiki kemur at verða.

Talan er um eitt ikki-varandi tilfeingi, og tí er umráðandi at vit taka eina avgerð hesum viðvíkjandi, sum byggir á javnt, rætt og rímiligt býti millum verandi og komandi ættarlið.

Hesum máli náa vit best við, at vit politikarar halda fingrarnar so langt vekk frá oljupengunum sum møguligt.

Skapa karmar

Og tingkvinnan endaði við at vísa á, at høvuðsendamál myndugleikanna við at seta í verk kolvetnisvinnu í føroysku undirgrundini verður at skapa inntøkur, vinnu-møguleikar og arbeiðsplass í Føroyum. – Við ongum slíkum fyrimumum til føroyska samfelagið hevur kolvetnisvirksemi onga meining. Hesum krøvum haldi eg embætisfólkini, sum riststjórnaðu bæði lógaruppskotið til 1. útbjóðingarumfar og nú hetta til 2. útbjóðingarumfar eru komin væl frá.

Annika Olsen, tingkvinnna:

Oljuvinnan stuðlar útbúgvingum

Oljuvinnan figgjar útbúgving av 40 føroyingum, sum lesa á Robert Gordon University. Fróðskaparsetur Føroya hevur m.a. fingið stuðul til Ph.d. verkætlanir segði Annika Olsen, tingkvinnna m.a. undir viðgerðini av uppskoti til 2. Rundu til at leita eftir olju og gassi

2. ÚTBJÓÐING

Jan Müller

Undir orðaskiftinum í Løgtinginum herfyri, har uppskotið um annað útbjóðingarumfar til leiting eftir og framleiðslu av kolvetnum var viðgjørt, varð nógv orka nýtt uppá at tosa um, hvørt oljuvinnan hevur tilført føroysku vinnuni og útbúgvingarverkinum nak-

að. Annika Olsen, umboð Fólkafloksins vísti á, at oljuvinnan hevur havt stóran týðning innan út-

búgving og granskning í Føroyum.

Hon segði m.a., at oljuvinnan figgjar leiðsluút-

Bill Justinussen, tingmaður:

– Vit mugu brúka møguligar oljupengar til granskning

Krav um bryggjukant varðveitast

2. ÚTBJÓÐING

Jan Müller

Bill Justinussen úr Miðflokkinum helt fyri, at koma vit føroyingar nakrantíð til at vinna pengar úr oljuvinnuni, so mugu vit seta pengar av til at menna okkara samfelag – vit mugu til at granska og til at seta pengar í aðrar vinnur, sum so kann vera við til at geva okkum samfelag onnur bein at standa á eisini.

Hann nam eisini við kravið um føroyska bryggjukantin. – Eg haldi tað er skilagott, at man fer undir 2. útbjóðingarumfar í sambandi við, at man heldur ferðini uppi og halda teimum, sum eru farin í vinnuna, til eldin. Tað er gott, at lógin verjir føroyska vinnu, hóast man gongur frá hesum í øðrum vinnum. Tað er rætt og rimuligt, at vit

føroyingar fáa nakað burtur úr hesi vinnu, hóast hon heldur til langt úti á

havinum. Var henda greinin um føroyska bryggjukantin ikki komin

inn í lógina, høvdu vit helst sæð lítið og einki til oljuvinnuna á landi.

Bill Justinussen fegnaðist um, at oljuvinnan sum heild hevur borið seg sera skilagott og positivt at mótvægis føroyska samfelagnum, og at oljufeløg hava ikki verið afturhaldiandi, tá onnur hava søkt um fíggarligan stuðul.